

Revoluția din Rojava

Introducere	3
Represiunea kurzilor în	4
Mișcarea de eliberare kurdă.	5
Municipalism libertar, ecologia socială, confederalism democratic	6
O scurtă cronologie	11
Perioada interbelică	11
1945-1989	14
1989-2012	19
Începutul (și sfârșitul?) revoluției din Rojava.	26
Organizarea vieții sociale.	31
Democrație participativă la firul ierbii	31
Educație emancipatoare	34
Justiție restaurativă	36
Un sistem medical mai accesibil	37
Economie populară	38
Despre speranță și revoluții	40
Bibliografie:.	42

[instagram.com/comlibro](https://www.instagram.com/comlibro)

[facebook.com/comlibro](https://www.facebook.com/comlibro)

comlib@proton.me

Revoluțiile secolului trecut au marcat decisiv dezbaterea, teoriile și practicile socialiste, dar acum putem spune că trăim mai degrabă o perioadă în care orice tentativă de organizarea politică este caracterizată tot mai mult de resemnare și cinism, iar micile acte de rebeliune nu converg mereu într-o revoltă politică și socială mai amplă. În acest context, mișcarea de eliberare a kurzilor nu doar că a readus speranța în ideea de revoluție, ci a propus și o reimaginare a modului în care obișnuia să fie înțeleasă aceasta – dincolo de granițele statului-națiune.

Revoluția din Rojava își are rădăcinile în lupta de eliberare a poporului kurd, un grup etnic de aproximativ 40 milioane de oameni care trăiesc dispersat în patru state din așa-numitul Orient Mijlociu: Turcia, Siria, Irak și Iran, precum și în diaspora.

Kurzii au fost opriți timp de sute de ani, încă de pe vremea Imperiului Otoman (când au avut loc mai multe rebeliuni ale kurzilor care au fost înăbușite și au dus la uciderea acestora), fiind cel mai mare grup etnic din lume care nu au un stat-națiune al lor.

În cele ce urmează vom prezenta fundamentele ideologice ale mișcării de eliberare kurde contemporane, urmând să trecem succint și prin cronologia acesteia, pentru a ne opri în cele din urmă și asupra unor aspecte mai practice, ce țin de organizarea vieții sociale.

Represiunea kurzilor în

În Turcia. Statul turc a negat dreptul la autodeterminare al celor 17 milioane de kurzi care trăiesc pe teritoriul său și a implementat, încă de la fondarea sa în 1922, diverse politici de excluziune, rasism instituționalizat și oprimare sistemică.

Limba kurdă nu este recunoscută oficial și, de-a lungul timpului, a fost chiar interzisă, iar satele și orașele kurde au fost epurate etnic. Mai multe masacre au avut loc în istoria Turciei împotriva populației kurde, de la cei 10.000 de oameni uciși în Dersim în 1938, distrugerea a 3000 de sate kurde în anii 90 (când peste 378.000 de kurzi au fost dislocați și rămași fără locuință), până la atacurile mai recente din 2015, 2018 sau 2019.

Populația kurdă constituie adesea sursă de muncă ieftină pentru capitaliștii din Turcia, întrucât cartierele kurde sunt subdezvoltate, iar veniturile lor sunt mult mai mici decât ale celor considerați cetățeni etnici turci.

În Siria. Înainte de izbucnirea războiului civil, kurzii erau cel mai mare grup etnic minoritar, însumând în jur de 2 milioane de oameni care trăiau în principal în nordul țării.

În anii 60 și 70, guvernul a impus politici de „arabizare”, care au constat în relocarea populațiilor arabe în zone locuite de sute de mii de kurzi care au fost

astfel dislocați și și-au pierdut cetățenia, alături de alte drepturi, precum dreptul de a deține proprietate sau a avea acces la educație. În plus, statul sirian a expropriat pământurile a sute de mii de kurzi, care au fost trecute în domeniul statului sau cedate capitaliștilor din zonă.

În Irak. Populația kurdă din Irak, care trăiește în partea de nord-vest a țării, a trecut printr-un genocid între anii 1986 și 1989, cunoscut sub numele de campania Anfal, în urma căruia au fost uciși, cu arme chimice, între 80.000 și 180.000 de kurzi.

În Iran. Mare parte a populației kurde trăiește în nord-vestul țării.

Exprimarea publică a identității kurde în Iran aduce adesea consecințe legale, mulți activiști fiind arestați fără un temei legal, iar alții condamnați la moarte.

Mișcarea de eliberare kurdă

În acest context de oprimare sistemică îndelungată, populațiile kurde din aceste regiuni au început să se organizeze și să lupte pentru autodeterminare. Lupta de eliberare kurdă s-a transpus în Revoluția din Rojava, care este mai mult decât un proiect de eliberare națională, devenind unul de transformare socială multi-etnică, bazat pe principiile confederalismului democratic.

În fiecare regiune, în consilii și alte subunități administrative, există reprezentanți din mai multe grupuri etnice. De aceea, a avut loc schimbarea denumirii de la **Rojava** (care înseamnă „vest” și „apus de soare” în limba kurdă) la **Siria de Nord** și ulterior la **Siria de Est și Nord**.

Regiunea este cunoscută acum mai degrabă sub numele de **Administrația Autonomă Democratică din Nordul și Estul Siriei** (DAANES) și cuprinde mai multe zone autoadministrate, printre care Afrin, Jazeera, Raqqa, Tabqa, Deir al-Zour, Manbi și Euphrates, organizate pe baza a trei principii fundamentale: ecologie, democrație la firul ierbii, feminism.

Municipalism libertar, ecologia socială, confederalism democratic

Municipalismul libertar, fundamentat pe teoriile ecologiei sociale ale lui **Murray Bookchin**¹, propune o

1. **Murray Bookchin** (1921–2006) a fost un teoretician și activist influent, pionier al ecologiei sociale și un critic marcant al capitalismului. Născut în New York din părinți imigranți ruși marxiști, a lucrat ca muncitor industrial și organizator sindical înainte de a se rupe definitiv de comunism în anii 1950, căutând forme de organizare mai puțin opresive. În 1971, a co-fondat Institutul pentru Ecologie Socială în Vermont, unde a predat timp de decenii. Prin lucrări precum *Our Synthetic Environment* (1962) și *The Ecology of Freedom* (1982), Bookchin a integrat criza mediului cu critica ierarhiei sociale. El a apărut ferm anarhismul social, intrând în conflict cu susținătorii „anarhismului ca stil de viață”, pe care îl considera o retragere individualistă și burgheză din fața responsabilității sociale. Spre finalul vieții, și-a definit viziunea sub numele de comunalism, pledând pentru democrație directă prin adunări cetățenești locale. A murit în

transformare radicală a societății prin reconstruirea politicii de la firul ierbii. Această viziune pornește de la premisa că distrugerea mediului înconjurător este o consecință directă a structurilor sociale autoritare, argumentând că dominarea naturii de către om este strâns legată de dominarea omului de către om. Pentru a corecta această derivă, proiectul urmărește redescoperirea sensului original al politicii ca gestionare directă a comunității de către cetățenii săi, eliminând medierea partidelor birocratice și a aparatului de stat coercitiv. Nucleul acestei organizări este adunarea cetățenească față în față, unde membrii comunității decid în mod democratic și direct asupra politicilor publice, ghidați de o etică a solidarității și a complementarității.

Spre deosebire de sistemele reprezentative actuale, municipalismul libertar face o distincție clară între procesul de luare a deciziilor politice, care rămâne exclusiv la nivel local, și administrarea acestora. Coordonarea pe scară largă se realizează printr-o structură confederală, în care delegați mandatați și permanent revocabili asigură legătura între municipalități, formând o veritabilă „comună a comunelor”.

Din punct de vedere economic, acest curent susține municipalizarea resurselor, plasând pământul și mijloacele de producție în custodia comunității și nu în mâinile

2006, rămânând o figură centrală pentru mișcările anti-globalizare și ecologiste.

8 statului sau ale unor entități private. Strategia politică implică crearea unei puteri duale care să conteste legitimitatea statului-națiune prin democratizarea treptată a structurilor civice existente și transformarea lor în organe de autogestiune. În final, procesul nu vizează doar schimbarea instituțională, ci și o transformare umană profundă, educând indivizii să devină cetățeni activi și responsabili, capabili să construiască o societate rațională, ecologică și cu adevărat liberă.

Municipalismul libertar nu a rămas o teorie abstractă, ci a fost integrat într-un program politic mai larg, **confederalismul democratic**, și pus în practică prin Revoluția din Rojava. Astfel, confederalismul democratic este soluția propusă de **Abdullah Öcalan**² pentru a soluționa problema kurdă. Criticând logica statului-națiune, bazată pe care are nevoie de acumularea de capital și pede războaie de expansiune, Öcalan susține că a crea un nou stat-națiune pentru kurzi nu este o soluție eficientă, căci statul nu reprezintă interesele și aspirațiile oamenilor, ci devine inamicul principal al acestora, prin tendința sa de centralizare, pentru a asigura interesele celor care monopolizează puterea. În schimb, în

2. **Abdullah Öcalan** este un lider politic kurd, fondatorul Partidului Muncitorilor din Kurdistan (PKK). Născut în 1949, a promovat inițial lupta armată pentru drepturile kurzilor. Capturat în 1999, este închis în Turcia. Ideile sale recente, influențate de scrierile lui Murray Bookchin și puse în aplicare mai ales în nord-estul Siriei, pun accent pe autonomie, democrație locală, egalitate de gen și conviețuire pașnică.

federațiile organizate democratic, oamenii au ei înșiși puterea de a-și gestiona viețile.

În plus, mișcarea kurdă consideră că statul-națiune este intrinsec masculinist și hegemonic, funcționând ca un mecanism care reproduce în mod activ patriarhatul. Din această perspectivă, o pace durabilă și o societate liberă sunt imposibile fără disoluția sistemului de state și combaterea directă a sexismului. Această viziune este susținută teoretic de **„jineologie” sau „știința femeii”**, o filosofie care critică feminismul occidental pentru cooptarea sa de către modernitatea capitalistă, urmărind și care urmărește să redea femeilor rolul de actori politici autonomi prin educație și producție de cunoaștere în propriile academii și centre de cercetare.

În plan practic, confederalismul democratic garantează egalitatea de gen prin mecanisme instituționale riguroase. Un element central este sistemul de administrare duală (**hevserok**), care impune existența unui co-președinte de sex masculin și a unuia de sex feminin la fiecare nivel administrativ, de la comună până la canton. În plus, toate structurile de decizie sunt obligate să respecte o reprezentare minimă de 40% a femeilor, asigurând astfel că vocea acestora nu este marginalizată în procesul de guvernare.

O componentă esențială a autonomiei femeilor în acest sistem este redistribuirea mijloacelor de autoapărare. Formarea Unităților de Protecție a Femeilor

(YPJ), forțe militare independente formate din femei, reprezintă o democratizare a forței și o garanție împotriva abuzurilor. Aceste unități nu doar că luptă împotriva amenințărilor externe, dar simbolizează capacitatea femeilor de a-și proteja propria libertate fără a apela la protecția statului. Acest efort de eliberare se extinde și în sfera ecologică prin proiecte precum Jinwar, un sat administrat exclusiv de femei, unde viața în comun și autosuficiența demonstrează posibilitatea unei existențe eliberate de constrângerile capitalismului patriarhal. Confederalismul democratic apare astfel ca un experiment radical de democrație, în care eliberarea femeii³ este piatra de temelie a întregului edificiu social.

Am observat cum municipalismul libertar, un produs al contextului nord-american, a putut fi reinterpretat pentru nevoile locale din Kurdistan. Dar am putea și noi, la rândul nostru, reinterpreta teoriile și practicile confederalismului democratic, într-un mod prin care să ne fie nouă benefice și funcționale? Cum ar funcționa critica statului-națiune, precum și *jineologia* în contextul românesc?

3. Revoluția din Rojava a fost descrisă adesea ca o revoluție condusă de femei. Janet Biehl spunea chiar că femeile au jucat în timpul acestei revoluții rolul pe care proletariatul l-a avut în timpul revoluțiilor marxiste ale secolului trecut.

O scurtă cronologie

11

O scurtă cronologie

Perioada interbelică

La fel ca orice altă luptă de eliberare, mișcarea kurzilor nu a început odată cu Rojava, ci are o istorie îndelungată și puțin cunoscută. Mai jos am încercat să prezentăm succint câteva date cheie din acest parcurs istoric tumultos, care să ajute la o mai bună înțelegere a acestei cronologii.

Primul moment decisiv pentru destinul kurzilor după Primul Război Mondial a fost Acordul Sykes-Picot din 1916, prin care Franța și Marea Britanie și-au împărțit în secret sferele de influență asupra teritoriilor Imperiului Otoman, anticipând destrămarea acestuia. Interesele strategice ale celor două puteri aveau să prevaleze asupra aspirațiilor popoarelor din regiune.

În 1918, la scurt timp după încheierea războiului, trupele britanice au ocupat regiunea kurdă Mosul, pe 3 noiembrie, după descoperirea unor importante zăcămintele de petrol. Controlul asupra resurselor naturale a devenit astfel unul dintre principalele motive ale reorganizării politice a Orientului Mijlociu.

Speranțele kurzilor au cunoscut un moment favorabil în 1920, când, la 10 august, a fost semnat Tratatul de la Sèvres. Documentul, care oficializa încheierea războiului și împărțirea Imperiului Otoman, recunoștea dreptul

kurzilor la autodeterminare și deschidea posibilitatea înființării unui stat kurd independent.

Aceste perspective au fost însă abandonate doar câțiva ani mai târziu. La 24 iulie 1923, Tratatul de la Lausanne a anulat prevederile de la Sèvres, după victoria Turciei în războiul de independență și consolidarea noului stat-națiune turc. Noile granițe ale Siriei, aflată sub mandat francez, și ale Irakului, administrat de britanici, au fost trasate fără a include un stat suveran kurd. La 29 octombrie același an, Turcia a fost proclamată republică, iar Mustafa Kemal Atatürk a devenit primul său președinte. Sub conducerea sa au fost adoptate politici de asimilare a populației kurde: kurzii au fost numiți oficial „turcii din munți”, iar utilizarea limbii kurde a fost interzisă.

Tot în 1923, Șeikh Mahmud Barzinji a condus o rebeliune împotriva administrației britanice din nordul Irakului și a proclamat o regiune kurdă cu centrul la Sulaimaniya. Inițiativa a avut însă o existență scurtă, deoarece în anul următor zona a reintrat sub control britanic.

Între 1925 și 1927 au izbucnit primele mari revolte kurde împotriva statului turc, conduse de frații Șeikh Said și Șeikh Abdurrahman. Acestea au fost reprimare cu o violență extremă de autoritățile de la Ankara.

Represiunea nu s-a limitat însă la înăbușirea revoltelor. Între 1925 și 1938, noul stat turc a desfășurat o amplă campanie de asimilare forțată a kurzilor,

caracterizată prin masacre, bombardamente, execuții, deportări și interzicerea limbii kurde. Politicile urmăreau ștergerea identității kurde și au dus la moartea a sute de mii de oameni.

În contextul acestor persecuții, între 1927 și 1930 a fost proclamată Republica Ararat, rezultatul unui nou val de rezistență kurdă din estul Turciei. Proiectul statal a fost însă distrus în urma bombardamentelor efectuate de aviația turcă.

Politicile represive au continuat și în deceniul următor. Între 1937 și 1950, regiunile kurde din Turcia au fost plasate sub stare de asediu, iar accesul străinilor a fost interzis pentru a proteja ceea ce autoritățile numeau „reputația internațională a Turciei”. În aceeași perioadă a avut loc un amplu proces de genocid cultural, literar și istoric, descris adesea și prin termenul de epistemicid. Limba kurdă a fost interzisă, cărțile în limba kurdă au fost distruse, iar numeroase localități și regiuni au primit denumiri turcești, într-o încercare sistematică de a elimina urmele identității kurde din spațiul public.

Ultimul mare episod al acestei perioade de dinaintea celui De-al Doilea Război Mondial a fost rebeliunea de la Dersim din 1938, considerată a patra mare revoltă kurdă din Turcia. Și aceasta a fost reprimată violent de autoritățile turce, marcând unul dintre cele mai sângeroase momente din istoria relațiilor dintre statul turc și populația kurdă.

După cel de-al Doilea Război Mondial, aspirațiile kurzilor de a-și construi propriile structuri politice au continuat să se lovească de opoziția statelor în care trăiau. În 1946, încercarea de a constitui un guvern kurd autonom la Mahabad, în Iran, a fost reprimată rapid de autoritățile iraniene. Totuși, această experiență a avut o importanță simbolică majoră, deoarece în același context a fost înființat Partidul Democrat din Kurdistan (KDP), condus de familia Barzani, care avea să devină una dintre cele mai importante organizații politice kurde din Irak.

În Turcia, represiunea împotriva identității kurde a continuat și în deceniile următoare. În 1959, un grup de intelectuali kurzi a lansat ziarul *İleri Yurt*, însă publicația a fost interzisă la scurt timp, iar aproximativ cincizeci de intelectuali au fost arestați sub acuzația de simpatii comuniste. Aceste măsuri trebuie înțelese în contextul Războiului Rece: după aderarea Turciei la NATO, în 1952, statul turc și-a consolidat rolul de bastion anticomunist la frontiera sud-estică a alianței, ceea ce a favorizat reprimarea oricărei mișcări considerate apropiate de stânga.

În anii 1960, problema kurdă a început să fie analizată și dintr-o perspectivă marxistă și anticolonială. În mediile studentești de stânga s-a răspândit conceptul de *Doğuculuk* („estism”), care critica politica deliberată

a statului turc de a menține regiunile kurde într-o stare de subdezvoltare economică și socială. În această perioadă s-a format o nouă generație de activiști, influențată atât de teoriile marxiste, cât și de mișcările de eliberare națională din Orientul Mijlociu. Mulți tineri turci și kurzi s-au antrenat în taberele organizației palestiniene Fatah din Liban, ilustrând conexiunile dintre diferitele mișcări revoluționare ale epocii. O parte dintre acești militanți aveau să fondeze ulterior Partidul Muncitorilor din Kurdistan (PKK).

Tot în 1961 a fost înființat Partidul Muncitoresc Turc, o formațiune de stânga din care făceau parte și numeroși kurzi. În același timp, situația din Irak s-a deteriorat rapid. După revoluția din 1958, care răsturnase monarhia pro-britanică, generalul Abdul Karim Qasim promisese egalitate tuturor cetățenilor, inclusiv kurzilor, care sprijiniseră schimbarea de regim. Cu toate acestea, promisiunea unei regiuni autonome kurde nu a fost respectată, iar guvernul a început să promoveze un naționalism arab tot mai accentuat. În urma unor confruntări locale dintre triburi kurde apropiate de KDP și forțele guvernamentale, conflictul s-a extins, iar Qasim a ordonat desființarea Partidului Democrat din Kurdistan. Liderii formațiunii au fost arestați, cu excepția lui Mustafa Barzani, aflat atunci în afara Irakului. Revolta izbucnită în septembrie 1961 a marcat începutul Primului Război Irakiano-Kurd, conflict care avea să

dureze până în 1970 și care a consolidat convingerea multor kurzi că revendicările lor nu puteau fi obținute prin negocieri pașnice.

La sfârșitul deceniului, în 1969, au fost create organizațiile DDKO (*Devrimci Doğu Kültür Ocakları* – Vatrele Culturale Revoluționare ale Estului), o rețea de asociații care urmărea dezvoltarea conștiinței politice în regiunile kurde. Activitatea lor era orientată spre educarea țăranilor și a femeilor și spre combaterea inegalităților dintre estul și vestul Turciei. DDKO a reprezentat un spațiu important de formare politică pentru viitorii lideri ai mișcării kurde, printre care și Abdullah Öcalan. În același timp, organizația a devenit ținta represiunii statului, iar liderii săi au fost arestați și torturați, ceea ce a dus la desființarea rețelei.

Primul Război Irakiano-Kurd s-a încheiat în 1970 prin Acordul din 11 martie, semnat între guvernul ba'athist condus de Ahmed Hassan al-Bakr și liderul KDP, Mustafa Barzani. Documentul promitea un grad ridicat de autonomie pentru Kurdistanul irakian, însă numeroase prevederi nu au fost niciodată aplicate. Mulți istorici consideră că acordul a reprezentat mai degrabă o soluție temporară la un conflict ajuns într-un impas militar. În plus, guvernul irakian a exclus din viitoarea regiune autonomă orașe importante precum Kirkuk, bogate în resurse petroliere, alimentând astfel noi tensiuni.

Aceste tensiuni au degenerat în 1974 în cel de-al Doilea Război Irakiano-Kurd. Deși conflictul a durat doar un an, consecințele sale au fost devastatoare: aproximativ 500 de sate kurde au fost depopulate, peste 600.000 de persoane au fost strămutate, iar întoarcerea în localitățile de origine era pedepsită cu moartea.

În Turcia, radicalizarea mișcării kurde a culminat în 1978 cu fondarea Partidului Muncitorilor din Kurdistan (PKK), sub conducerea lui Abdullah Öcalan. Format inițial ca organizație marxist-leninistă care urmărea crearea unui stat kurd independent, PKK a reunit numeroși foști membri ai DDKO și ai mișcărilor studențești de stânga. În același an au avut loc primele confruntări dintre PKK și statul turc, conflict care avea să continue timp de decenii și să provoace moartea a zeci de mii de oameni.

Anii 1980 au reprezentat una dintre cele mai violente perioade din istoria contemporană a kurzilor. În Irak, regimul ba'athist a desfășurat o amplă campanie militară împotriva populației kurde, folosind inclusiv arme chimice și alte substanțe toxice. Aceste operațiuni au provocat moartea a peste 100.000 de persoane și strămutarea a peste un milion de oameni. În același timp, Siria a permis PKK să își stabilească baze de pregătire în Damasc și în Liban, considerând organizația un posibil aliat împotriva Turciei, în contextul rivalităților regionale și al Războiului Rece.

La 12 septembrie 1980, armata turcă a preluat puterea printr-o lovitură de stat, justificată prin necesitatea restabilirii ordinii într-o țară afectată de violență politică și de o profundă criză economică. Lovitura de stat a avut efecte dramatice asupra mișcării kurde: mii de activiști și lideri politici au fost arestați, uciși sau obligați să se refugieze în străinătate. În loc să elimine rezistența, represiunea a contribuit însă la radicalizarea unei părți importante a populației kurde și la creșterea sprijinului pentru lupta armată.

Acest proces a culminat la 15 august 1984, când PKK a lansat primele atacuri coordonate asupra bazelor militare turce și a început un război de gherilă. În numai câțiva ani, organizația a ajuns să numere aproximativ 10.000 de membri. Recrudescența naționalismului turc și intensificarea politicilor de asimilare, inclusiv prin noi restricții asupra limbii kurde, au consolidat și mai mult sprijinul pentru PKK în anumite regiuni.

În 1986, sărbătoarea de Newroz din Siria s-a transformat într-o amplă manifestație politică, la care au participat peste 40.000 de persoane și care s-a soldat cu confruntări violente.

În paralel cu dezvoltarea componentei militare, PKK a început să acorde o importanță tot mai mare transformării relațiilor sociale din interiorul comunităților kurde. În 1988 organizația a lansat programe de educație dedicate femeilor, inspirate de idei marxiste și

feministe, și a creat primele batalioane alcătuite exclusiv din femei.

Anul 1989 a adus atât schimbări interne, cât și transformări geopolitice majore. În Turcia a fost ridicată interdicția generală privind folosirea limbii kurde, însă utilizarea acesteia în instituțiile publice și în spațiul oficial a rămas în continuare restricționată. Tot atunci, PKK a înființat prima sa școală destinată pregătirii femeilor și a introdus principiul conducerii comune a structurilor organizației de către o femeie și un bărbat.

Pe plan internațional, căderea Zidului Berlinului, la 9 noiembrie 1989, a permis accesul la documente și programe secrete ale fostei Germanii de Est. Printre acestea s-au aflat informații privind instruirea unor agenți irakieni în utilizarea armelor chimice și biologice. Aceste dezvăluiri au alimentat dezbaterile privind sprijinul acordat de unele state europene regimului ba'athist în perioada campaniei Al-Anfal (1986-1989), în cadrul căreia autoritățile irakiene au desfășurat o amplă operațiune de exterminare împotriva populației kurde. Cel mai cunoscut episod al acestei campanii a fost atacul chimic asupra orașului Halabja, din martie 1988, devenit unul dintre cele mai grave masacre împotriva civililor din istoria recentă a Orientului Mijlociu.

1989-2012

Sfârșitul Războiului Rece și transformările geopolitice ale anilor 1990 au modificat contextul în care se desfășura

lupta politică și militară a kurzilor. Invazia Kuweitului de către Irak, în 1990, a determinat Statele Unite să formeze o amplă coalitiție internațională pentru înlăturarea regimului lui Saddam Hussein. În această campanie au participat și forțele kurde peșmerga, dominate de Partidul Democrat din Kurdistan (KDP), care au primit din partea americanilor asigurări că vor fi sprijinite în cazul unei revolte împotriva regimului irakian. Președintele George H. W. Bush i-a încurajat public pe cetățenii Irakului să îl răstoarne pe Saddam Hussein, alimentând așteptările kurzilor privind un sprijin militar occidental.

În martie 1991, după înfrângerea Irakului în Războiul din Golf, populația kurdă s-a ridicat împotriva regimului și a reușit să preia controlul asupra mai multor orașe importante din nordul țării. Sprijinul promis nu s-a materializat însă. Statele Unite au ales să nu intervină, iar acordul de încetare a focului negociat cu regimul de la Bagdad a permis armatei irakiene să reprime revolta. Represiunea s-a soldat cu moartea a sute de mii de persoane și cu strămutarea a aproximativ un milion și jumătate de kurzi. În timp ce Turcia și-a închis frontierele, lăsând sute de mii de refugiați fără posibilitatea de a se adăposti, Iranul a permis intrarea pe teritoriul său a aproximativ un milion de refugiați kurzi.

Imaginile dramatice ale exodului și ale represiunii, difuzate pe scară largă de televiziunile internaționale, au generat o puternică presiune asupra guvernelor

occidentale. Ca urmare, Statele Unite și aliații lor au instituit o zonă de interdicere a zborurilor militare (**No-Fly Zone**) în nordul Irakului. Protecția oferită de această măsură a permis dezvoltarea unor instituții autonome kurde și a condus la constituirea primului Guvern Regional al Kurdistanului (KRG), care avea să reprezinte cea mai importantă formă de autonomie politică obținută de kurzi până atunci.

În aceeași perioadă, în Turcia au apărut noi încercări de reprezentare politică pe cale parlamentară. În 1990 a fost înființat Partidul Muncii Poporului (HEP), prima formațiune pro-kurdă cu o prezență semnificativă în politica legală. Pentru mulți susținători, HEP reprezenta alternativa parlamentară la PKK, care continua să desfășoare o luptă armată clandestină. După alegerile din 1991, reprezentanții HEP au intrat în Parlamentul turc, unde limba kurdă a fost folosită pentru prima dată în cadrul unei ședințe oficiale. Reacția autorităților a fost însă rapidă. Liderul partidului, Vedat Aydın, a fost arestat pentru un discurs susținut în limba kurdă, apoi răpit, torturat și ucis. La funeraliile sale, forțele de securitate au deschis focul asupra participanților, provocând moartea a cel puțin 14 persoane. Asasinarea lui Aydın este considerată de numeroși istorici un moment de cotitură, marcând diminuarea perspectivelor unei soluționări pașnice a revendicărilor kurde și intensificarea confruntării armate.

Tot în 1991, prăbușirea Uniunii Sovietice a determinat PKK să-și reevalueze orientarea ideologică. Odată cu dispariția modelului sovietic, organizația a început un proces de descentralizare și de reconsiderare a propriilor obiective politice.

Această transformare s-a aprofundat în 1993. Abdullah Öcalan a susținut constituirea unei armate autonome de femei în cadrul PKK și a încurajat dezvoltarea unor structuri politice bazate pe conducere paritară, autonomie organizațională a femeilor și participarea acestora în toate nivelurile decizionale. În acest context a fost creată Uniunea Femeilor Libere din Kurdistan (YAJK), iar principiile reprezentării egale și ale conducerii duale aveau să devină ulterior fundamentale pentru administrațiile autonome din Rojava. În același an, Germania a inclus PKK pe lista organizațiilor teroriste.

Interzicerea organizației nu a redus însă mobilizarea diasporei kurde. Între 1993 și 1996 au avut loc numeroase manifestații de solidaritate cu PKK și cu cauza kurdă în mai multe state europene, contribuind la internaționalizarea problemei kurde.

În același timp, scena politică din Kurdistanul irakian s-a confruntat cu propriile sale diviziuni. În 1994 a izbucnit un război civil între cele două principale formațiuni politice kurde, Partidul Democrat din Kurdistan (KDP) și Uniunea Patriotică din Kurdistan (PUK). Conflictul, care

a durat până în 1998, a accentuat fragmentarea politică internă și a influențat pe termen lung organizarea administrației autonome din nordul Irakului.

În 1997, și Statele Unite au desemnat oficial PKK drept organizație teroristă, consolidând izolarea diplomatică a organizației pe plan internațional.

În același timp, conducerea PKK continua să își extindă sursele de inspirație ideologică. În 1998, mișcarea zapatistă din statul mexican Chiapas (EZLN) a fost analizată în cadrul unei conferințe a partidului ca model de autonomie locală, democrație directă și autogovernare comunitară.

Un nou moment decisiv a avut loc în 1999, când Abdullah Öcalan a fost capturat și condamnat la închisoare pe viață în Turcia. În detenție, acesta și-a reconsiderat profund concepțiile politice. Studiind lucrările unor autori precum Murray Bookchin, Emma Goldman, Judith Butler, Immanuel Wallerstein și Benedict Anderson, Öcalan a abandonat treptat obiectivul construirii unui stat-națiune kurd și a elaborat conceptul de confederalism democratic. Noul model propunea descentralizarea puterii, autoadministrarea locală, pluralismul politic, egalitatea de gen și organizarea societății prin rețele democratice, fără necesitatea constituirii unui stat independent. În același an a fost lansată o amplă campanie internațională pentru eliberarea sa, care a reunit peste zece milioane de semnături.

În 2002, odată cu începerea negocierilor pentru adăptarea Turciei la Uniunea Europeană, autoritățile turce au adoptat o serie de reforme democratice. Pedepsa cu moartea a fost abolită, iar situația juridică a populației kurde s-a ameliorat parțial prin relaxarea unor restricții privind identitatea culturală.

Anul 2003 a adus o nouă schimbare majoră în Orientul Mijlociu. Invazia americană în Irak a dus la prăbușirea regimului lui Saddam Hussein, iar în Siria a fost fondat Partidul Uniunii Democratice (PYD), organizație apropiată ideologic de PKK.

În martie 2004, tensiunile dintre autoritățile siriene și populația kurdă au escaladat în urma incidentelor de la Qamișlo. Ceea ce începuse ca o confruntare între suporteri la un meci de fotbal s-a transformat într-o revoltă de amploare împotriva regimului Assad. Forțele de securitate au intervenit cu tancuri, elicoptere și trupe militare, iar protestatarii au distrus o statuie a fostului președinte Hafez al-Assad. Aceste evenimente au devenit un simbol al rezistenței kurzilor sirieni și au contribuit la constituirea Unităților de Protecție a Poporului (YPG), cărora li s-au adăugat ulterior Unitățile de Protecție ale Femeilor (YPJ), create pentru apărarea comunităților kurde.

Tot în 2004, Abdullah Öcalan le-a cerut avocaților săi să ia legătura cu filosoful american Murray Bookchin, exprimându-și intenția de a adapta teoria ecologiei sociale și a municipalismului libertar la realitățile Orientului

Mijlociu. Deși Bookchin a murit în 2006, înainte ca aceste idei să fie puse în practică, influența sa avea să devină una dintre bazele teoretice ale proiectului politic dezvoltat ulterior în nordul Siriei.

În 2005, noua Constituție a Irakului a recunoscut oficial Regiunea Autonomă Kurdistan (KRI), consolidând statutul juridic al instituțiilor autonome create după 1991. În același an, organizația-umbrelă KCK (Uniunea Comunităților din Kurdistan) a renunțat oficial la obiectivul separatist și a adoptat confederalismul democratic ca nou model politic, abandonând proiectul tradițional al statului-națiune kurd.

Ultimul moment major al acestei perioade a fost izbucnirea războiului civil sirian în 2011, în contextul revoltelor cunoscute sub numele de Primăvara Arabă. Protestele împotriva regimului lui Bashar al-Assad, inițial concentrate asupra revendicărilor privind libertățile civile, combaterea corupției și eliberarea deținuților politici, au fost reprimare violent și s-au transformat treptat într-un conflict armat. În regiunile kurde din nordul Siriei, retragerea parțială a instituțiilor statului și experiența acumulată în deceniile anterioare de discriminare și marginalizare au favorizat consolidarea Unităților de Protecție a Poporului (YPG) ca principală forță de autoapărare a comunităților kurde, pregătind terenul pentru apariția structurilor autonome care aveau să fie cunoscute ulterior sub numele de Rojava.

În contextul războiului civil sirian, anul 2012 a marcat începutul unei transformări politice majore în regiunile kurde din nordul țării. La 19 iulie, Unitățile de Protecție a Poporului (YPG) au preluat controlul asupra orașului Kobanê și asupra altor localități cu populație majoritar kurdă, după retragerea forțelor guvernamentale siriene. Câteva zile mai devreme, la 12 iulie, reprezentanții Partidului Uniunii Democratice (PYD), apropiat de PKK, și ai Consiliului Național Kurd Sirian (ENKS), susținut de Guvernul Regional Kurd din Irak, semnaseră la Erbil un acord prin care își propuneau administrarea comună a acestor teritorii în contextul dezmembrării autorității statului sirian. Colaborarea dintre cele două organizații avea însă să fie de scurtă durată.

În 2013, organizații islamiste armate au lansat o serie de ofensive asupra regiunilor controlate de kurzi. YPG a respins atacurile, și-a consolidat controlul asupra unor zone strategice, inclusiv asupra câmpurilor petroliere, și a ocupat orașe importante precum Serêkaniyê. După deteriorarea relațiilor cu ENKS, administrația dominată de PYD a proclamat, la 9 ianuarie 2014, Administrația Autonomă din Rojava. Noul proiect politic era inspirat de conceptul de confederalism democratic elaborat de Abdullah Öcalan și propunea un model de organizare bazat pe descentralizare

administrativă, participare democratică la nivel local, egalitate de gen și principii ecologiste, în opoziție cu centralismul statului ba'athist sirian.

În ianuarie 2014, peste cincizeci de partide și organizații politice au elaborat un contract social destinat guvernării cantoanelor din Rojava. Documentul definea principiile de funcționare ale administrației autonome și exprima opoziția față de modelul statului-națiune centralizat, promovând pluralismul politic, reprezentarea egală a femeilor și participarea comunităților locale la procesul decizional.

Tot în 2014, ofensiva lansată de organizația Statul Islamic (ISIS) asupra orașului Kobanê a transformat localitatea într-un simbol internațional al rezistenței împotriva jihadismului. Pentru apărarea orașului a fost creată alianța tactică „Burkan al-Furat”, care a reunit YPG și facțiuni ale Armatei Siriene Libere. În aceeași perioadă, forțele YPG și luptători afiliați PKK au intervenit în regiunea Sinjar pentru a facilita evacuarea populației yazidi asediate de ISIS, evenimente care au contribuit ulterior la constituirea unor unități de autoapărare yazidi, inclusiv formațiuni alcătuite din femei.

Lupta împotriva Statului Islamic a apropiat administrația autonomă de Statele Unite și de coalitiția internațională anti-ISIS. Deși cele două părți aveau viziuni politice diferite, cooperarea militară s-a consolidat în jurul obiectivului comun de combatere a organizației

jihadiste și a permis consolidarea controlului administrației autonome asupra teritoriilor din nordul Siriei. În același an a fost inaugurată la Qamişlo Academia de Științe Sociale din Mesopotamia, prima instituție universitară creată în cadrul administrației autonome. Totodată, numeroși voluntari internaționali, inclusiv militanți de stânga și anarhiști din diferite țări, s-au alăturat YPG și YPJ în lupta împotriva ISIS.

După victoria de la Kobanê, în 2015 au fost constituite Forțele Democratice Siriene (FDS), o alianță militară multietnică în cadrul căreia YPG reprezenta principala componentă. Cu sprijinul coaliției internaționale conduse de Statele Unite, FDS și-au extins operațiunile dincolo de regiunile majoritar kurde și au devenit principalul partener local în campania împotriva Statului Islamic, ajungând să controleze aproximativ o treime din teritoriul Siriei.

În 2016, FDS au cucerit orașul Manbij, până atunci controlat de ISIS, iar administrația autonomă și-a extins instituțiile asupra unor regiuni predominant arabe. Această extindere a adus noi provocări, întrucât autoritățile autonome au trebuit să adapteze modelul politic al Rojavei unor comunități cu tradiții sociale și politice diferite. Cu toate acestea, sistemul bazat pe reprezentare multietnică și pe cote minime de participare pentru femei a fost introdus în structurile locale și regionale. În martie 2016, administrația și-a

anunțat reorganizarea sub denumirea de Federația Democratică a Siriei de Nord.

Campania militară împotriva Statului Islamic a atins un moment decisiv în 2017, când FDS au cucerit orașul Raqqa, considerat capitala de facto a organizației jihadiste. Victoria a fost urmată de provocări administrative și umanitare majore, întrucât distrugerile provocate de război necesitau reconstruirea infrastructurii și organizarea serviciilor publice. În același timp, relațiile dintre administrația autonomă și Turcia s-au deteriorat, Ankara considerând YPG o extensie a PKK și pregătind noi operațiuni militare în nordul Siriei.

Tot în 2017, în Kurdistanul irakian a avut loc un referendum privind independența regiunii autonome, urmat de intervenția guvernului de la Bagdad pentru recâștigarea controlului asupra unor teritorii disputate. În Rojava a început, de asemenea, construirea satului Jinwar, o comunitate destinată femeilor și copiilor lor, concepută ca un spațiu de autonomie economică și socială. Până la sfârșitul anului următor, comunitatea dispunea de locuințe, o academie dedicată studiului *Jineoloji* (teoria dezvoltată în cadrul mișcării kurde privind emanciparea femeilor), o școală, o brutărie și proiecte agricole colective.

În 2018, armata turcă și grupări siriene aliate au lansat Operațiunea „Ramura de Măsline”, ocupând regiunea Afrin. Operațiunea a provocat moartea a numeroși civili

și deplasarea a zeci de mii de locuitori, iar administrația autonomă a pierdut controlul asupra regiunii. În același an, administrația și-a adoptat denumirea actuală: Administrația Autonomă a Siriei de Nord și de Est.

În martie 2019, FDS au cucerit ultima enclavă controlată de ISIS la al-Baghuz, punând capăt controlului teritorial exercitat de organizația jihadistă în Siria. După încheierea operațiunilor militare, administrația autonomă a preluat responsabilitatea administrării unor tabere și centre de detenție în care erau închiși mii de foști combatanți ai ISIS și membri ai familiilor acestora. În același an, ofensiva militară turcă denumită „Primăvara Păcii” a dus la ocuparea orașului Serêkaniyê și la deplasarea a peste 300.000 de persoane. Retragera unei părți a trupelor americane din zonă a modificat echilibrul militar, iar bombardamentele și confruntările au afectat grav infrastructura regiunii autonome.

La finalul anului 2024, începutul lui 2025, a avut loc răsturnarea lui Assad, o acțiune susținută de SUA, Turcia și Israel. Această acțiune îl aduce pe fostul lider al-Qaeda al-Jolani la putere, marcând sfârșitul utilității Rojavei pe care SUA o găsiseră în administrația autonomă. Conducerea siriană este reorganizată după voia statelor occidentale. În acest proces, Israelul și SUA caută să aibe relații pozitive cu Turcia, pentru a putea să-și implementeze planurile coloniale din Gaza, relații care au fost securizate cu succes.

În octombrie 2025, trupele lui al-Jolani izolează enclavale kurde din Alep. După cucerirea cartierului Șeikh Maqsud, ofensiva se extinde pe 13 ianuarie 2026 către Dair Hafir și Maskanah. FDS pierde centre strategice precum Raqqa și Deir ez-Zor, deoarece triburile arabe locale devin loiale noilor conducători de la Damasc. FDS, acum formate covârșitor numai din forțele YPG, pierde mare parte din teritoriile administrației autonome.

Pe 30 ianuarie 2026, Damascul și FDS au acceptat integrarea celor din urmă în statul sirian. FDS este încorporată ca o divizie, în timp ce instituțiile civile din Rojava sunt subordonate Damascului: sfârșitul autonomiei. În ciuda încetării focului, Kobanê rămâne sub o blocadă a ajutorului umanitar, iar lupte izolate continuu. Zeci de mii de luptători YPG și luptătoare YPJ nu vor accepta sfârșitul proiectului lor revoluționar și inversarea emancipării lor. Lupta împotriva jihadiștilor lui al-Jolani va continua, chit că într-o manieră mai degrabă descentralizată. Chiar și așa, Rojava, în forma sa anterioară, se confruntă cu dispariția.

Organizarea vieții sociale

Democrație participativă la firul ierbii

În Regiunea Autonomă viața socială este organizată de oamenii înșiși, fără o autoritate care să decidă asupra

vieților altora. Oamenii își administrează cartierele și satele sau orașele și iau decizii prin adunări la care participă toată lumea.

Există aproximativ 4000 de comune în regiune, acestea fiind celula esențială a sistemului politic din Nordul și Estul Siriei. În Contractul social (sau constituție) comuna este definită ca „forma organizațională de bază esențială a democrației directe. Este un sistem care stabilește un cadru organizațional și administrativ în cadrul căruia se iau deciziile și se asigură gestionarea. Acesta funcționează ca un organism independent în toate etapele procesului decizional”. Fiecare comună funcționează după trei piloni principali: autoapărare, educație, rezolvarea conflictelor și construirea consensului. După ce aceste trei elemente sunt stabilite, comuna poate începe să dezvolte o economie autonomă, iar nevoile comunității sunt rezolvate în modul cel mai ieftin și eficient posibil.

În fiecare comună există mai multe comitete care se ocupă de sectoare sociale, precum educație, sănătate, economie, autoapărare, reconciliere și justiție. Numărul și varietatea comitetelor depind de nevoile și capacitățile fiecărei comune. În zonele rurale, spre exemplu, vor exista și comitete pentru agricultură, care nu vor fi întâlnite în cele urbane.

Sistemul politic funcționează pe baza descentralizării puterii și a federalismului. În cadrul acestuia există trei structuri principale:

- * **TEV-DEM sau Mișcarea pentru o Societate Democratică**, înființată în 2011. Este o entitate-umbrelă pentru societatea civilă, asigurându-se că aceasta este inclusă în luarea deciziilor politice și administrative. Este organizată federativ, de la un nivel local până la unul interregional.
- * **Administrația Autonomă din Nordul și Estul Siriei⁴**, înființată în 2018. Se ocupă de coordonarea sistemului de comune și consilii, tot după principiile federalismului. Totodată, administrează cele 7 regiuni prin intermediul diferitelor corpuri politice și se ocupă de sectoarele esențiale ale vieții, precum sănătatea, educația sau energia electrică. Se asigură că tot ce ține de acestea este decis și gestionat la nivel local.
- * **Consiliul Democratic Sirian**, înființat în 2015. Este entitatea umbrelă care se ocupă de medierea politică și diplomatică a conflictului cu statul sirian. Reprezintă partidele politice, având ca obiectiv unificarea Siriei după modelul confederalismului democratic.

Pe scurt, cele trei entități au roluri complementare, dar distincte: TEV-DEM se ocupă de organizarea

4. Conform Rojava Information Center, termenul „Administrația autonomă” (tradus uneori și prin „autoadministrare”) reprezintă o traducere aproximativă a termenului kurd „Rêveberiya Xweser”. Cuvântul „xweser” înseamnă „autonom” (în sens literal, „a fi [a avea putere] asupra sinelui”), iar „rêveberî” face referire la gestionare, conducere sau coordonare. Rădăcinile cuvântului trimit mai degrabă înspre „a fi în fruntea/a indica calea/drumul”. Astfel, termenul „rêveberiya xweser” desemnează o societate care se conduce singură.

societății civile, Administrația autonomă de sistemul comunelor din toate regiunile, iar Consiliul Democratic Sirian de munca politică diplomatică.

Structura de organizare a societății este una de jos în sus, pornind de la comună, formată din aproximativ 200 de familii. Celelalte unități sunt cartierul, subdistrictul, districtul, cantonul, regiunea, Administrația autonomă. Regiunile sunt tot 7: Jazeera, Euphrates, Afrin, Manbij, Tabqa, Raqqa și Deir-ez, iar fiecare diferă în ceea ce privește organizarea sistemului politic. O comună poate fi formată din mai multe sate mai mici sau, dimpotrivă, un sat mai mare poate fi împărțit în mai multe comune.

Educație emancipatoare

După Revoluția din Rojava, odată cu noile schimbări sociale implementate, a devenit clară și nevoia unei alternative pedagogice. Sub regimul lui Assad, limba kurdă fusese interzisă decenii întregi, prin urmare, în noile școli formate în Kobanê, Afrîn și Cizîre, aceasta a devenit mijlocul principal de comunicare.

Prima instituție de educație superioară a fost Academia Mesopotamia pentru Științe Sociale din Qamişlo. În curriculumul acestei universități, se pune un accent deosebit pe studiul istoriei și al sociologiei. Sunt studiate istoriile popoarelor oprite, ale celor care nu au fost considerați ca făcând parte din istorie. Scopul este de a construi o nouă știință socială, alternativă

modelului pozitivist al secolului al XX-lea, care să se plieze pe ceea ce Abdullah Öcalan numea „o sociologie a libertății”.

În acest model pedagogic, sunt estompate granițele dintre profesor și student și este importantă cultivarea autonomiei. „Obiectivul nostru este să le oferim studenților capacitatea de a se educa pe ei înșiși”, afirma unul dintre pedagogi. Examenele nu sunt gândite să cuantifice cunoașterea, ci mai degrabă să încurajeze dialogul și gândirea critică. În plus, și profesorii sunt evaluați de către studenți. Iar pentru lucrările lor finale, studenții trebuie să aleagă o problemă socială pe care să o analizeze, apoi să propună o rezolvare a acesteia. Dincolo de pregătirea intelectuală, se vede aici și o formare practică, ce vizează ancorarea în viața socială.

Yekîtiya Star Academy sau Academia pentru femei din Rimelan funcționează într-un mod asemănător. Fondată în 2012 cu scopul de a pregăti femeile revoluționare, a devenit un adevărat promotor al *jineologiei* sau *științei femeii*.

Într-un astfel de spațiu, cunoașterea nu mai este definită ca un produs individual, științific și măsurabil. Sunt valorizate, în schimb, forme populare de cunoaștere, bazate pe împărtășirea experiențelor. Astfel este depășită paradigma occidentală a cunoașterii echivalate adesea cu gândirea rațională, obiectivă, academică. Cunoașterea democratizată este *Xwebûn*, după

inscripția de la intrarea Universității din Kobanê: „să știi este să fii tu însuși/ însăși”.

La finalul programului de studiu, are loc o sesiune de discuții, în timpul căreia fiecare prezintă modul în care se gândește să participe la democrația din Rojava, alăturându-se YPJ, unui comitet local sau unei organizații, practic asumându-și o responsabilitate în comunitatea din care face parte.

Justiție restaurativă

Revoluția din iulie 2012 a adus și înlocuirea sistemului carceral al regimului ba'athist cu forme de justiție comunitară, care se împotrivesc mecanismelor punitive și adoptă principii restaurative.

Un element cheie al noului sistem de justiție era reprezentat de comitetele păcii (*komîteya aşîtî*), la nivel de comună sau sat ori cartier. Există comitete ale păcii mixte, care se ocupă cu menținerea siguranței pe străzi și în cartiere și rezolvarea cazurilor de injustiție socială și există comitete ale păcii administrate de femei, care se ocupă, într-una din cele peste 60 de „case ale femeii” (*Mala Jin*) de cazurile de violență patriarhală, căsătorii forțate, divorțuri etc. Aceste comitete existau de fapt încă din anii 90 în orașele siriene cu populație majoritar kurdă, fiind considerate însă o amenințare la adresa sistemului de justiție al statului și nevoite să opereze în clandestinitate. Având deja această experiență, însă, în

2012 a fost mult mai ușor de preluat și extins un model deja existent.

La următorul nivel, districtul, există tribunale populare (*dadgeha gel*), iar judecătorii nominalizați nu trebuie să aibă neapărat o pregătire juridică. Un proces judecat aici poate fi contestat la una dintre cele patru instanțe de apel (*dadgeha istinaf*), iar la următorul nivel există și o instanță cantonală, care acoperă toate cantoanele. Există, deci, un aparat legislativ și curți care să judece, dar în mod ideal, ar trebui să se ajungă aici doar după ce medierea prin intermediul comisiilor păcii a eșuat.

Un sistem medical mai accesibil

La începutul anului 2012 au fost înființate comitete de sănătate la nivel de district pentru a discuta despre reorganizarea sistemului sanitar. Asigurarea nevoilor medicale a fost însă o provocare din cauza embargoului impus asupra Regiunii Autonome.

Comitetele de sănătate au organizat în fiecare district adunări pe acest subiect, cu ședințe deschise publicului, consemnate în scris și înregistrate video. În cadrul acestor adunări se luau toate deciziile importante legate de politicile de sănătate. Obișnuiau, de asemenea, să se organizeze ateliere practice, precum cursuri de prim ajutor, la care au participat mii de tineri. Acestea au fost introduse treptat și în cadrul sistemului educațional.

Mai multe organizații și instituții luau parte la fiecare adunare, inclusiv dacă activitatea acestora nu era legată neapărat de domeniul medical. Se urmărește, însă, o abordare indisciplinară, plecând de la premisa că problemele au cauze structurale, care trebuie adresate colectiv.

Economie populară

Sistemul economic din interiorul Administrației Autonome se distingea atât de capitalismul privat, cât și de socialismul de stat, experimentând cu forme de administrare în comun a resurselor. Acest nou model implementat în timpul revoluției a fost cunoscut sub numele de economie comunală sau socială.

În 2012 PYD a lansat Planul Economic Social, redenumit apoi Planul Economiei Populare, bazat tot pe scrierile lui Öcalan. În același an a fost abolită proprietatea privată, ceea ce a însemnat concret că toate clădirile și pământurile au ajuns sub administrarea consiliilor locale.

Câteva concepte importante folosite în cadrul acestei economii populare sunt bunurile comune, proprietatea cu drept de posesiune prin utilizare și întreprinderile administrate de muncitori. Toate acestea fac parte dintr-un experiment economic mai degrabă dintr-o formă șlefuită până la capăt, într-un context de război și de embargo economic care au distrus infrastructură de bază, afectând toate sferele vieții.

În categoria bunurilor comune intră terenuri, infrastructură și clădiri administrate de consilii. Acestea sunt menite a oferi o plasă de siguranță celor fără prea multe resurse, îmbunătățind totodată nivelul de trai al unei comunități. Trei sferturi din ceea ce fusese proprietate privată au ajuns să fie folosite ca bunuri comune, iar acestea oferă suficientă stabilitate economică încât nu este nevoie de impozite.

Această economie socială și descentralizată funcționează prin crearea de cooperative, prin care să fie protejate interesele și nevoile tuturor oamenilor, nu doar ale celor privilegiați, cum se întâmplă sub capitalism. Conform textului constituțional, obiectivul acestui sistemul economic este asigurarea bunăstării generale și asigurarea unui trai demn.

După revoluție, terenurile care aparțineau statului au fost socializate și folosite pentru agricultură în cadrul cooperativelor. Primele cooperative înființate s-au ocupat cu plantarea a zeci de mii de copaci fructiferi, punând accent pe practicarea unei agriculturi ecologice. Mai multe cooperative au fost create și în orașe, pentru coacerea pâinii, producția textilă, croitorie, fabricarea produselor lactate, producția de arahide și linte.

Sistemul cooperativelor s-a extins odată cu trecerea anilor, răspândindu-se în toate sectoarele economice și asigurând nevoile unor comunități din ce în ce mai numeroase.

Despre speranță și revoluții

Revoluția din Rojava

Să scriem acest text a fost o muncă mult mai dificilă decât ne-am imaginat și total diferită față de a scrie despre Revoluția Spaniolă, spre exemplu. E cu totul altfel a încerca să cartografiezi un prezent revoluționar în continuă schimbare, decât a explora moștenirea revoluționară a unui moment deja trecut. În ambele situații, însă, simțim responsabilitatea de a onora sacrificiile tuturor revoluționarilor care au luptat pentru a pune în practică idealurile libertare.

Scriam la începutul acestui text că Revoluția din Rojava a readus speranță mișcărilor socialiste din întreaga lume. Dar la fel de bine putem spune, urmărind evoluția de la începutul acestui an, că starea actuală a revoluției este una instabilă și sub continua amenințare de a pierde și câștigurile din plan social, dincolo de cele din sfera politică. Dar credem că inclusiv modul în care ne raportăm la această viziune binară asupra istoriei (împărțite între „câștigători” și „învinși”, între „victorii” și „pierderi”) spune multe de fapt despre revoluția pe care ne-o dorim.

Nicio revoluție nu a fost și nu va fi „perfectă” sau „pură”, iar o revoluție nu este un moment anume în care vechea ordine a fost destrămată și noua societate creată. Idealul noii lumi este (re)creat mereu, iar atunci când acea lume stă sub semnul dispariției, idealul ei

rămâne. Indiferent de cum vor evolua lucrurile în regiune, acest experiment revoluționar a demonstrat, încă o dată, că oamenii pot gestiona singuri societatea pe care și-o doresc, după principiile în care cred.

Nord-estul Siriei și Chiapas sunt spații care ne inspiră, pentru că aici au avut loc revoluțiile secolului nostru. Să continuăm să privim spre ele cu admirație, curiozitate și imaginație. Ca să putem să ne întrebăm cât de aproape suntem de propria revoluție. Ca să putem continua să credem, în primul rând, în ideea de revoluție.

Bibliografie:

- Cucu, Ionuț-Valentin, *Kurzii: între naționalism identitar și federalism libertar*, Pagini Libere, 2020.
- Davies, Anna, *Health after the Revolution: Rojava's new approaches to health*, <https://kurdistan solidarity.net/2016/12/06/health-after-the-revolution-rojavs-new-approaches-to-health/#content>.
- Demir, Arzu, *Involve Everyone in Production: Social Economy in Rojava*, <https://www.resilience.org/stories/2017-06-20/involve-everyone-in-production/>.
- Fassler, Ella, *Rojava's Women-Led Restorative Justice System Centers Mediation, Not Retribution*, <https://truthout.org/articles/rojavs-women-led-restorative-justice-system-centers-mediation-not-retribution/>.
- Gunaydin, Eda, *Să învățăm pacea de la Mișcările Kurde de Eliberare a Femeilor pentru a ne imagina dizolvarea sistemului statelor-națiune*, Pagini Libere, 2023.
- Lebsky, Maksim, *The Economy of Rojava*, 2017, <https://cooperativeconomy.info/the-economy-of-rojava/>.
- McDowall, David, *A modern history of the Kurds*, Bloomsbury Publishing, 2021.
- McGuire, Emily, *Timeline: Kurdish Resistance in Turkey & Syria: 1847-2019*, https://womendefendrojava.net/wp-content/uploads/2019/10/Timeline-Kurdish-Resistance-in-Turkey-and-Syria-Emily-McGuire-w-Addendum-1_compressed.pdf.
- Knapp, Michael, Anja Flach, and Ercan Ayboğa, *Revolution in Rojava. Democratic Autonomy and Women's Liberation in Syrian Kurdistan*, Foreword by David Graeber, Afterword by Asya Abdullah Translated by Janet Biehl, Londra, Pluto Press, 2016.
- Kritikpunct, *The history of Rojava*: <https://www.instagram.com/p/DUMLdyOjjB2/>.
- Kurdistan Memory Programme, *History of the Kurds*: <https://kurdistanmemoryprogramme.com/history-of-the-kurds>.
- Rojava Information Center, *BEYOND THE FRONTLINES: The building of the democratic system in North and East Syria*, 2019.
- Strangers In A Tangled Wilderness, *A Mountain River Has Many Bends. The History and Context of the Rojava Revolution*, 2014, <https://theanarchistlibrary.org/library/strangers-in-a-tangled-wilderness-a-mountain-river-has-many-bends>.

